

Model jaarstukken gemeente 2015

Dit is het Model jaarstukken gemeente van Deloitte. U kunt dit model gebruiken als basis voor de inrichting van de jaarstukken 2015 van uw gemeente in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de daarmee samenhangende uitingen (zoals notities) van de Commissie BBV.

Het auteursrecht op dit model berust bij Deloitte. Het is niet toegestaan dit model openbaar te maken of te verveelvoudigen.

Deloitte zal niet aansprakelijk worden gehouden voor eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in het model.

Inleiding

Om u behulpzaam te zijn bij het samenstellen van de jaarstukken dan wel het toetsen of deze aan de bepalingen uit het BBV voldoen, heeft Deloitte deze uitwerking voor de jaarstukken van een gemeente vervaardigd. Deze uitwerking is nadrukkelijk bedoeld als een model, dat dus lokaal verder moet worden ingevuld op basis van de eigen begrotingsgegevens en het lokale begrotingsbeleid.

De inrichting van de begroting en daarmee ook van de jaarstukken wordt – naast wat in het BBV is verwoord – ook beïnvloed door wat in de lokale verordeningen is vastgelegd. In de verordening ex artikel 212 Gemeentewet zijn bijvoorbeeld regels voor waardering en afschrijving van activa opgenomen. Maar ook in de andere verordeningen, raadsbesluiten en ook in de begroting zelf kunnen nadere voorschriften inzake de inrichting van de jaarstukken zijn opgenomen. Het aldaar bepaalde c.q. de uitwerking daarvan, mag uiteraard niet in strijd zijn met wat het BBV voorschrijft.

Rechtmatigheid baten, lasten en balansmutaties

Hierna wordt ingegaan op welke wijze de rechtmatigheidscontrole, die met ingang van het jaar 2004 onderdeel uitmaakt van de accountantscontrole, gevolgen heeft voor de jaarstukken van de gemeente.

Getrouwe financiële verantwoording van een onrechtmatig beheer

De getrouw opgestelde financiële verantwoording kan inzicht geven in een mogelijk onrechtmatig financieel beheer. De financiële gevolgen van een mogelijk onrechtmatig beheer kunnen immers getrouw in de jaarrekening worden verwerkt dan wel worden toegelicht.

Zelfs bij het adequaat uitvoeren van het lokale M&O-beleid blijft soms toch een belangrijke (materiële) onzekerheid – die inherent is aan de regeling – bestaan met betrekking tot de rechtmatigheid van de uitgaven of ontvangsten, die niet verder kan worden gereduceerd. Deze onzekerheid dient in de toelichting bij de jaarrekening adequaat te worden weergegeven (onzekerheid in de verantwoording in plaats van in de controle).

Ook wanneer de rechtmatigheidsrisico's zijn geïnventariseerd en adequaat in de uitvoeringsprocessen zijn afgedekt, blijft de kans bestaan dat er iets misgaat. Tegen dergelijke tegenslagen zijn uiteraard verzekeringen mogelijk, zodat de mogelijke schade door onopzettelijke nalatigheid (overtreding regels) in financiële zin is afgedekt. Dit laat onverlet dat wanneer de verzekering tot uitkering moet komen er nog wel sprake kan zijn geweest van een onrechtmatig financieel beheer. Fraude is daar het meest duidelijke voorbeeld van. Veelal wordt dit risico gedekt door de Fraude Onderlinge Gemeenten (FOG). Verzekeringsuitkeringen zullen daarom nader moeten worden toegelicht, zeker wanneer deze worden veroorzaakt door een onrechtmatig financieel beheer.

Ook uit sommige opgenomen kosten kan blijken dat er sprake is van een onrechtmatig (financieel) beheer. Het duidelijkst blijkt een onrechtmatig financieel beheer uit opgelegde boetes, door derden opgelegde terugbetalingen en ingediende schadeclaims. Ook voorzieningen, interne en externe advocatenkosten c.q. kosten van juridische adviezen en wellicht ook een reserve inzake calamiteiten door “bewuste” nalatigheid (risicoaanvaarding) kunnen hun oorzaak vinden in een onrechtmatig (financieel) beheer. Ook deze posten moeten dus nader worden toegelicht wanneer sprake is geweest van een onrechtmatig beheer.

In beginsel zijn alle begrotingsoverschrijdingen signalen dat er sprake kan zijn van een onrechtmatig financieel beheer. Het is aan het college om de oorzaken van de begrotingsoverschrijdingen in de jaarrekening te analyseren en daarbij aan te geven in hoeverre een en ander past in het raadsbeleid. In het model is hiertoe een nadere handreiking gedaan. Daarnaast biedt de kadernota Rechtmatigheid 2013 handvatten om begrotingsoverschrijdingen nader te analyseren en te bepalen en te onderbouwen in hoeverre de overschrijdingen al dan niet meewegen in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

Getrouwe vermelding in het jaarverslag van een (on)rechtmatig beheer

Het is belangrijk dat de gemeente zelf vastlegt, welke normeringen men onderkent inzake de uitvoering van de rechtmatigheidscontrole. Welke verordeningen zijn al geïnventariseerd, welke betekenis is er aan de relevante bepalingen gegeven, welke zaken zijn tussentijds geaccordeerd, enzovoorts. Deze informatie kan worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering, maar een afzonderlijke paragraaf is naar onze mening wenselijker.

Voor sommige situaties kan er sprake zijn van “bewuste” nalatigheid, bijvoorbeeld omdat er vanwege personele omstandigheden sprake is van achterstanden, wachtlijsten en dergelijke. Ook een formeel erkend gedoogbeleid (tijdelijk / permanent) valt in deze categorie van bewust onrechtmatig (financieel) beheer. Openheid daarover in de verslaggeving is dan noodzakelijk.

In vele uitvoeringsprocessen zal er sprake zijn van een eerste aanvraag c.q. aangifte, waarop vervolgens interne dan wel externe controle wordt uitgeoefend om bedragen definitief toe te kennen dan wel definitief te heffen. De resultaten bij de eerste controle (bij aanvraag, aangifte) en de resultaten van de nalevingscontrole (op subsidies, uitkeringen, vergunningen, heffingen) geven aan dat de in wet- en regelgeving vermelde bepalingen serieus worden getoetst. Maar ook andere uitkomsten van deze toekenning- c.q. toezichtsprocessen geven aan dat uitvoering wordt gegeven aan een rechtmatig (financieel) beheer. Bijvoorbeeld het aantal malen (en de eventuele bedragen) dat bestuursdwang of overige sancties moesten worden toegepast of de toepassing van een “hardheidsclausule”.

Ook zaken als een gesignaleerd oneigenlijk gebruik door derden c.q. door de eigen organisatie, de ontvangen klachten / meldingen of fraudes zijn vermeldenswaardig. Voor een deel duiden dergelijke bevindingen overigens ook op een mogelijke onuitvoerbaarheid wet- & regelgeving, wat dan nader moet worden geanalyseerd en waarvoor aanpassing van de uitvoeringsregels noodzakelijk kan zijn.

Dergelijke zaken kunnen per programma nader worden toegelicht in de programmaverantwoording. Daartoe is in het model per programma een paragraafje ‘Evaluatie rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid’ opgenomen. Deze informatie kan natuurlijk ook op een andere plaats in het programma worden toegelicht of in de paragraaf bedrijfsvoering of een (onverplichte) paragraaf rechtmatigheid.

Model jaarverslag	5
1.1 Programmaverantwoording	5
1.1.1 Programmanaam/-nummer	6
1.1.2 Algemene dekkingsmiddelen	7
1.1.3 Onvoorzien	7
1.2 Paragrafen	8
1.2.1 Lokale heffingen	8
1.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	8
1.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	9
1.2.4 Financiering	9
1.2.5 Bedrijfsvoering	10
1.2.6 Verbonden partijen	11
1.2.7 Grondbeleid	11
1.2.8 Rechtmatigheid	12
Model jaarrekening	13
1.3 Balans per 31 december	14
1.4 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar	17
1.5 Toelichtingen	18
1.5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	18
1.5.2 Toelichting op de balans per 31 december 2015	22
1.5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2015	37
1.6 SiSa-bijlage bij de jaarrekening	47

Model jaarverslag

Het jaar 2015 was

Hierna wordt via de programmaverantwoording en de paragrafen verantwoording afgelegd over de realisatie van het bij de begroting 2015 voorgenomen beleid in het jaar 2015.

1.1 Programmaverantwoording

Per programma wordt een tabel opgenomen die gespiegeld dient te zijn aan het programmaplan, zoals opgenomen in de beleidsbegroting van hetzelfde boekjaar. Daarbij moet worden aangegeven in hoeverre het beleid is gerealiseerd en moet inzicht worden gegeven in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. De minimale inhoud van de programmaverantwoording is ten aanzien van de specifieke inrichtingsvereisten geregeld in de artikelen 25 en 26 van het BBV.

Het verdient aanbeveling jaarlijks aandacht te schenken aan een aantal 'standaard'-onderwerpen. In dit model zijn de mogelijk relevante onderwerpen gemeld.

Hoewel niet verplicht, is het gewenst dat in de programmaverantwoording ook in algemene zin en op hoofdlijnen een uiteenzetting wordt gegeven over de (financiële) positie van de gemeente op balansdatum, de gebeurtenissen in het begrotingsjaar en de mate waarin de uitgezette doelstellingen zijn gerealiseerd. De invulling van dit gedeelte is facultatief. De in algemene zin te behandelen informatie zal ook, maar dan meer gedetailleerd, aan de orde komen in de individuele programma's en paragrafen.

Wij geven u de volgende facultatieve onderwerpen ter overweging mee:

- Algemeen
- Financiële positie
- Personeelsbeleid
- Automatiseringsbeleid
- Toekomstverwachting
- Enzovoorts

Uiteraard kan er ook sprake zijn van andere belangrijke beleidsvelden en kunnen deze onderwerpen ook onderdeel uitmaken van bijvoorbeeld de paragraaf bedrijfsvoering en/of weerstandsvermogen en risicobeheersing.

In de programmaverantwoording wordt uiteengezet waar het programma uit bestaat. Dit alles analoog aan het programmaplan dat is opgenomen in de beleidsbegroting van het desbetreffende jaar.

1.1.1 Programmanaam/-nummer

Algemeen

De doelstelling van dit programma was

Dit is vertaald naar de volgende concrete doelstellingen en daarbij passende activiteiten:

Concrete doelstelling	Activiteiten (producten)	Raming	Realisatie

Wat hebben we bereikt?

Hier worden de doelstellingen die in de beleidsbegroting zijn opgenomen geëvalueerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Hier wordt weergegeven welke activiteiten hebben plaatsgevonden in het afgesloten begrotingsjaar. Wederom analoog aan de corresponderende beleidsbegroting.

Wat heeft het gekost?

Per programma wordt het volgende overzicht¹ opgenomen:

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging
Baten
Lasten
Saldo

De begrotingswijziging(en) en de oorzaak van het eventuele relevante verschil met de uiteindelijke realisatie kunnen hier nader worden toegelicht in samenhang met het hiervoor vermelde inzake de realisatie van de activiteiten.

Evaluatie rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid

Deze evaluatie kan natuurlijk ook onder de hiervoor genoemde paragrafen worden behandeld.

¹ Het opnemen van de realisatie van het voorgaande boekjaar in het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening is op grond van het BBV niet verplicht en blijft in dit model verder buiten beschouwing.

1.1.2 Algemene dekkingsmiddelen

Ook in de programmaverantwoording moet het overzicht Algemene dekkingsmiddelen worden gegeven. Dit overzicht bevat ten minste de beleidsuitgangspunten betreffende:

- Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is
- Algemene uitkeringen
- Dividend
- Saldo van de financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Per aandachtsgebied kan een nadere beschouwing inzake de realisatie van het beleid worden gegeven.

De financiële uitkomsten kunnen in het volgende overzicht worden gepresenteerd:

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar ná wijziging	Raming begrotingsjaar vóór wijziging
Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is
Algemene uitkeringen
Dividend
Saldo van de financieringsfunctie
Compensabele BTW versus uitkering uit BTW-compensatiefonds
Overige algemene dekkingsmiddelen
Totaal

1.1.3 Onvoorzien

In de programmaverantwoording wordt inzicht gegeven in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. De post onvoorzien kan per programma zijn geraamd, maar kan ook als één post in de begroting zijn opgenomen. De aanwending van de post onvoorzien kan in elk geval per programma zichtbaar worden gemaakt. Bijvoorbeeld in het volgende overzicht:

Gebruik onvoorzien	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar ná wijziging	Raming begrotingsjaar vóór wijziging
Programma 1
Programma 2
Programma etc.
Algemene dekkingsmiddelen
Totaal onvoorzien

De (algemene) post onvoorzien vervalt doordat deze tussentijds wordt belast ten gunste van (de post onvoorzien van) een specifiek programma. Aan het einde van het begrotingsjaar vervalt een eventueel restant van de post(en) onvoorzien naar het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten (algemene dekkingsmiddelen).

In de kolom “realisatie begrotingsjaar” kan de vrijval van de posten onvoorzien per programma worden aangegeven. Indien geen post onvoorzien per programma wordt gehanteerd, kan deze kolom vervallen.

1.2 Paragrafen

Artikel 26 BBV schrijft voor dat in het jaarverslag dezelfde paragrafen opgenomen moeten worden als die in de begroting opgenomen zijn. In dit hoofdstuk geven wij het kader aan waaraan de paragrafen minimaal dienen te voldoen.

De (minimaal) verplichte paragrafen (tenzij dit beleidsveld niet voorkomt) zijn:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Wij hebben hieraan een (onverplichte) paragraaf rechtmatigheid toegevoegd

1.2.1 Lokale heffingen

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste:

- De gerealiseerde inkomsten
- Het gerealiseerde beleid ten aanzien van de lokale heffingen
- Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
- Een aanduiding van de lokale lastendruk
- Een beschrijving van het gerealiseerde kwijtscheldingsbeleid

1.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste de volgende inhoud te bevatten:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- Een inventarisatie van de risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Hierbij dient bijvoorbeeld te worden gedacht aan risico's in het kader van organisatieontwikkelingen, rechtmatigheid, garantieverplichtingen en het voldoen aan formele voorschriften met betrekking tot de uitvoering van regelingen door de gemeente.
- De middelen en mogelijkheden van de gemeente om risico's op te vangen maar zeker ook de wijze waarop en de processen en systemen waarmee de gemeente de risico's beheerst.
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's en de realisatie daarvan.

- Een kengetal voor de:
 - 1a. netto schuldquote;
 - 1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 2. solvabiliteitsratio;
 3. grondexploitatie;
 4. structurele exploitatieruimte; en
 5. belastingcapaciteit.
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Kengetallen	2014	Begroting 2015	2015
Netto schuldquote
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Solvabiliteitsrisico
Structurele exploitatieruimte
Grondexploitatie
Belastingcapaciteit

1.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bevat ten minste de volgende kapitaalgoederen:

- Wegen
- Riolering
- Water
- Groen
- Gebouwen

In deze paragraaf dient inzicht te worden gegeven in de realisatie van het beleid ten aanzien van het onderhoud van kapitaalgoederen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties ten opzichte van de begroting. Het gaat hierbij tevens om het verlangde onderhoudsniveau, de (lange termijn) onderhoudsplanning voor alle belangrijke activa en het voorzieningenbeleid ter zake.

1.2.4 Financiering

In de paragraaf financiering dient ten minste de realisatie van de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille te worden opgenomen..

Ingevolge artikel 4 van de Wet financiering decentrale overheden (fido) dient gelijktijdig met het jaarverslag gerapporteerd te worden over de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. De volgende tabellen kunnen hiervoor gebruikt worden:

Omschrijving (bedragen x €1.000,-)	Begroot	Werkelijk	Verschil	Analyse
Omvang kasgeldlimiet				
1 Toegestane kasgeldlimiet in procenten van de grondslag in een bedrag				
2 Omvang vlottende korte schuld Opgenomen gelden korter dan 1 jaar Schuld in rekening-courant Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld				
3 Vlottende middelen Contante in kas Tegoeden in rekening-courant Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar				
4 Toets kasgeldlimiet Totaal netto-vlottende schuld (2-3) Toegestane kasgeldlimiet Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)				
Basisgegevens renterisiconorm				
1 Renteherzieningen op leningen o/g				
2 Betaalde aflossingen				
3 Renterisico (1 + 2)				
4 Begrotingstotaal jaar T				
5a Het bij Min. Regeling vastgestelde %	20%	20%	20%	20%
5b Regeling				
5 Renterisiconorm (5a+5b/ 100)				
Toets renterisiconorm				
6 Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)				

1.2.5 Bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering dient inzicht te worden gegeven in de stand van zaken en de realisatie van de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld:

- Investeringsbeleid
- Organisatiestructuur
- Administratieve organisatie
- Informatisering en automatisering
- Kansen en bedreigingen
- Personeelsbeleid

1.2.6 Verbonden partijen

Gemeenten brengen taken onder bij verbonden partijen, zoals gemeenschappelijke regelingen. Voor het adequaat invullen van het toezicht door de gemeenteraad, is het van belang dat de begroting en jaarrekening inzicht geven in de verbonden partijen waar de gemeente in deelneemt, het belang dat de gemeente hierin heeft en in de financiële positie van de verbonden partijen. Met de wijziging van artikel 15 van het BBV in 2014 zijn gemeenten verplicht deze informatie in de paragraaf verbonden partijen op te nemen.

Een verbonden partij is een privaot- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Een financieel belang is aanwezig wanneer een ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement dan wel als financiële aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt (artikel 1 BBV). Bestuurlijk belang is aanwezig indien er zeggenschap bestaat uit hoofde van stemrecht dan wel vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie.

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- a. De naam en de vestigingsplaats.
- b. Het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt.
- c. Het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar.
- d. De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
- e. De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.

In de paragraaf verbonden partijen dient te worden ingegaan op de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van gemeentelijke doelstellingen. Ook wordt de realisatie van de beleidsvoornemens met betrekking tot de verbonden partijen beschreven. Tevens dient opgenomen te worden of en zo ja welke risico's en problemen ten aanzien van de verbonden partijen zijn te onderkennen. Wij verwijzen hiervoor naar het handboek "Gemeente Governance – Handboek Verbonden partijen".

1.2.7 Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid bevat ten minste:

- a. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting.
- b. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- c. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie.
- d. Een onderbouwing van de geraamde winstneming.
- e. De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

1.2.8 Rechtmatigheid

Het is een goede zaak om in het jaarverslag ook in te gaan op rechtmatigheid. Een (onverplichte) paragraaf rechtmatigheid kan hiervoor dienstbaar zijn. Het is ook mogelijk in de paragraaf bedrijfsvoering nader in te gaan op de bevindingen inzake de (interne) controle op de rechtmatigheid van het beheer. Het onderscheid financieel en niet-financieel beheer is daarbij van groot belang.

Zaken die aan de orde kunnen komen zijn:

- De inventarisatie van relevante wet- en regelgeving.
- Het controleprotocol en het daarin verwoorde beleid c.q. normen- en toetsingskader.
- De bevindingen van de interne en externe controle.
- Het verbeterplan van het college inzake de rechtmatigheid van het (financieel) beheer.
- De analyse van de begrotingsrechtmatigheid.
- Het beleid gericht op het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O).

Model jaarrekening

Het jaar 2015 was

Hierna wordt via de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting de financiële verantwoording afgelegd over het in het jaar 2015 gerealiseerde beleid.

1.3 Balans per 31 december

(bedragen x €1.000,-)	31-12-2015	31-12-2014
ACTIVA		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief		
Materiële vaste activa		
- Investerings met een economisch nut		
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		
Financiële vaste activa		
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen		
- gemeenschappelijke regelingen		
- overige verbonden partijen		
- Leningen aan:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden;		
- woningbouwcorporaties		
- deelnemingen		
- overige verbonden partijen		
- Overige langlopende leningen		
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden		
Totaal vaste activa	0	0
Vlottende activa		
Voorraden		
- Grond- en hulpstoffen:		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden		
- overige grond- en hulpstoffen		
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie		
- Gereed product en handelsgoederen		
- Vooruitbetalingen		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Vorderingen op openbare lichamen		
- Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
- Overige verstrekte kasgeldleningen		
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Rekening-courantverhouding met het Rijk		
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen		
- Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Overige vorderingen		
- Overige uitzettingen		

Liquide middelen			
- Kassaldi			
- Banksaldi			
Overlopende activa			
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.			
- overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.			
Totaal vlottende activa	0	0	
Totaal generaal	0	0	

(bedragen x €1.000,-)	31-12-2015	31-12-2014
PASSIVA		
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
- Algemene reserve		
- Bestemmingsreserves		
- Gerealiseerde resultaat		
Voorzieningen		
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's		
- Egalisatievoorzieningen		
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden		
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is		
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Obligatieleningen		
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen		
- binnenlandse bedrijven		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
- overige binnenlandse sectoren		
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
- Door derden belegde gelden		
- Waarborgsommen		
- Verplichtingen uit hoofde van financial leaseovereenkomsten		
Totaal vaste passiva	0	0
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
- Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
- Overige kasgeldleningen		
- Banksaldi		
- Overige schulden		
Overlopende passiva		
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;		
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.		
Totaal vlottende passiva	0	0
Totaal generaal	0	0
Gewaarborgde geldleningen	0	0
Garantstellingen	0	0

1.4 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Omschrijving programma	Raming begrotingsjaar vóór wijziging			Raming begrotingsjaar ná wijziging			Realisatie begrotingsjaar			Realisatie vorig begrotingsjaar ²		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma 1												
Programma 2												
Enzovoorts....												
Subtotaal programma's
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:												
Lokale heffingen												
Algemene uitkeringen												
Dividend												
Saldo Financieringsfunctie												
Saldo compensabele BTW en uitkering BTW-compensatiefonds												
Overige algemene dekkingsmiddelen												
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen
Onvoorzien (mag in totaal maar kan ook per programma)												
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten
Toevoeging/onttrekking aan reserves:												
Programma 1												
Programma 2												
Enzovoorts....												
Subtotaal mutaties reserves
Gerealiseerde resultaat

² Het opnemen van de realisatie van het voorgaande boekjaar in het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening is op grond van het BBV niet verplicht. Voor het inzicht in en de analyse van de realisatie kan het wenselijk zijn deze informatie wel op te nemen.

1.5 Toelichtingen

1.5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar. *Indien de gemeente afwijkt van deze stellige uitspraak dan voornoemde tekst opnemen en aanvullend toelichten welke circulaire en/of aanvullende informatie in de jaarrekening is verwerkt.*

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2015 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Facultatief: Financiële instrumenten zijn als volgt gewaardeerd: (invulling afhankelijk van de aard van het instrument dat wordt gehanteerd).

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden afgeschreven gedurende de restant looptijd van de betrokken geldlening.

Materiële vaste activa met economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Gronden waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven'

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, *waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven*.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven (*NB de keuze voor deze zgn. nettomethode is facultatief; bruto verantwoording is ook mogelijk. Een en ander is afhankelijk van de in de verordening ex art 212 Gemeentewet verplicht te formuleren regels voor waardering en afschrijving*). Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken. Volledigheidshalve vermelden wij dat op

investeringen die vóór 2008 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Vervoermiddelen	5
Machines, apparaten en installaties	10
Overige materiële vaste activa	5 (inventarissen)
	3 (automatisering)

Let op: de genoemde afschrijvingstermijnen zijn indicatief bedoeld. De werkelijke gebruiksduurverwachting zal per actief moeten worden beoordeeld (en zo nodig bijgesteld). De systematiek van afschrijven (lineair, annuïtair e.d.) is vrij.

Operational leasing wordt niet als actief in de balans verwerkt. Wel wordt de omvang van de langjarige verplichtingen die uit hoofde van leasing, huur en anderszins zijn aangegaan in de toelichting vermeld. Tevens kunnen deze worden betrokken in de paragraaf met betrekking tot het weerstandsvermogen en risicobeheersing. Financial lease dient wel verwerkt te worden door opname van het actief op de balans onder gelijktijdige passivering van de nog verschuldigde leasetermijnen. Deze schulden worden als vaste passiva beschouwd.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Overeenkomstig de d.d. xx door de gemeenteraad vastgestelde beleidsnota worden infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken geactiveerd en afgeschreven in 20 jaar. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa overigens (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

De obligatieportefeuille is gewaardeerd tegen de verwachte aflossingswaarde. Het verschil met de destijds betaalde verkrijgingsprijs is als transitorische (rente)post in de balans opgenomen. Dit verschil wordt in het resultaat opgenomen in de (gemiddeld) resterende looptijd tot aflossing/uitloting.

Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit d.d. xxx geactiveerd als ze individueel een bedrag van €xx te boven gaan. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde en overeenkomstig de gestelde eisen zoals genoemd in de in 2012 bijgestelde notitie grondexploitatie. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden.

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddeld betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incurant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsregalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Verplichting voortvloeiend uit leasing

De waardering van de verplichting uit hoofde van de financial leasing van de vervoermiddelen vindt plaats tegen de contante waarde van de contractueel verschuldigde leasetermijnen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

1.5.2 Toelichting op de balans per 31 december 2015

(bedragen x €1.000)

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief
Totaal

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2015:

	Boek- waarde 31-12-2014	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2015
Kosten afsluiten geldleningen, agio/disagio
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief
Totaal

De belangrijkste investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2015 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag dat tot en met 2015 ten laste van het krediet is gebracht.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2015	Cumulatief besteed t/m 2015
Investering 1
Investering 2
Investering 3
Totaal

(Facultatief: Eventuele nadere toelichting op deze investeringen en/of eventuele overschrijdingen)

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
In erfpacht uitgegeven gronden
Overige investeringen met een economisch nut
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut
Totaal

De boekwaarde van de erfpachtgronden is in het boekjaar niet gemuteerd.

De overige investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Gronden en terreinen
Woonruimten
Bedrijfsgebouwen
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Vervoermiddelen
Machines, apparaten en installaties
Overige materiële vaste activa
Totaal

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut weer:

	Boekwaarde 31-12-2014	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen
Woonruimten
Bedrijfsgebouwen
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Vervoermiddelen
Machines, apparaten en installaties
Overige materiële vaste activa
Totaal

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2015	Cumulatief besteed t/m 2015
Investering 1
Investering 2
Investering 3
Totaal

(Facultatief: Eventuele nadere toelichting op deze investeringen en/of eventuele overschrijdingen)

De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Gronden en terreinen
Woonruimten
Bedrijfsgebouwen
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Vervoermiddelen
Machines, apparaten en installaties
Overige materiële vaste activa
Totaal

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boekwaarde 31-12-2014	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen
Woonruimten
Bedrijfsgebouwen
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Vervoermiddelen
Machines, apparaten en installaties
Overige materiële vaste activa
Totaal

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2015	Cumulatief besteed t/m 2015
Investering 1
Investering 2
Investering 3
Totaal

(Facultatief: Eventuele nadere toelichting op deze investeringen en/of eventuele overschrijdingen)

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Gronden en terreinen
Woonruimten
Bedrijfsgebouwen
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Vervoermiddelen
Machines, apparaten en installaties
Overige materiële vaste activa
Totaal

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

	Boekwaarde 31-12-2014	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken
Overige materiële vaste activa
Totaal

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan het betrokken actief. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De aard en de omvang van de waardeverminderingen dient te worden toegelicht.

De volgende investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut zijn in het boekjaar geactiveerd.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2015	Cumulatief besteed t/m 2015
Investering 1
Investering 2
Investering 3
Totaal

Bij de reserves wordt aangegeven welke hiervoor (naar verwachting) beschikbaar zullen zijn.

(Facultatief: Eventuele nadere toelichting op deze investeringen en/of eventuele overschrijdingen)

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2015 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen/aflossingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2015
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen
- gemeenschappelijke regelingen
- overige verbonden partijen
Leningen aan:						
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1a van de WFDO
- woningbouwcorporaties
- deelnemingen
- overige verbonden partijen
Overige langlopende leningen
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd > 1 jaar
Uitzettingen in vorm van Nederlandse schuld papier met een looptijd > 1 jaar
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar
Bijdragen aan activa in eigendom van derden
Totaal

De hierna opgenomen tabel geeft een overzicht van de vaste activa, waarvan afstoting overwogen wordt. Van deze activa wordt de (benaderde) actuele waarde per 31 december 2015 weergegeven.

De aard en de omvang van de waardeverminderingen op de financiële activa dient te worden toegelicht.

	Boekwaarde per 31-12-2015	Actuele waarde per 31-12-2015
Aandelen energiebedrijf X
Enz.
Totaal

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:
- niet in exploitatie genomen bouwgronden
- overige grond- en hulpstoffen
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie
Gereed product en handelsgoederen
Vooruitbetalingen
Totaal

Van de niet in exploitatie genomen bouwgronden kan het volgende overzicht worden gegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Investe- ringen	Desinves- teringen	Naar gronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2015	Verwervings- prijs per m2
Plan A
Plan B
Plan C
Plan D
Totaal

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2015 het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Boekwaarde 31-12-2015	Voorziening verlieslatend complex	Balans- waarde 31-12- 2015
Complex A
Complex B
Complex C
Totaal

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma en de paragraaf grondbeleid.

De aard en de omvang van de waardeverminderingen op de complexen dient te worden toegelicht.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2015	Voorziening oninbaarheid	Balans- waarde 31- 12-2015	Balans- waarde 31- 12-2014
Vorderingen op openbare lichamen
Verstreckte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1a van de WFDO
Overige verstreckte kasgeldleningen
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd <1 jaar
Rekening-courantverhouding met het Rijk
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen
Uitzettingen in vorm van Nederlandse schuldpapier met rentetypische looptijd <1jaar
Overige vorderingen
Overige uitzettingen
Totaal

De aard en omvang van de aangebrachte dan wel geraamde waardeverminderingen van de leningen en vorderingen, bedoeld in artikel 63, achtste lid, van de vaste activa, bedoeld in artikel 65, eerste lid, en van de deelnemingen en voorraden, bedoeld in artikel 65, tweede lid, worden in de toelichting op de balans opgenomen.

In de toelichting op de balans wordt vermeld:

- a. Het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording wordt afgelegd.
- b. Voor ieder kwartaal van dat jaar, het bedrag aan middelen, bedoeld in [artikel 2, vierde lid, van de Wet financiering decentrale overheden](#), dat in het kader van het drempelbedrag door de provincie onderscheidenlijk de gemeente buiten 's Rijks schatkist is aangehouden.

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen
Drempelbedrag
Ruimte onder drempelbedrag				
Overschrijding van het drempelbedrag

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Kassaldi
Banksaldi
Girosaldi
Totaal

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel
- overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen
Totaal

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2014	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2015
Specifieke uitkering 1				
Specifieke uitkering 2				
Specifieke uitkering 3				
Specifieke uitkering 4				
Specifieke uitkering 5				
Totaal				

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Algemene reserve
Bestemmingsreserves
Gerealiseerde resultaat
Totaal

Het verloop in 2015 wordt in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Toevoe- ging	Ottrek- king	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2015
Reserve A
Reserve B
Reserve C
Etc.						
Totaal

Onder “Bestemming resultaat” staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar. Onder de afschrijvingen staan de verminderingen vermeld in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

De aard en de reden van iedere reserve dient vervolgens per reserve te worden toegelicht evenals de mutaties die hebben plaatsgevonden. Desgewenst kunnen de mutaties daarbij worden afgezet tegen de ramingen ter zake.

Bijvoorbeeld: De volgende reserves zijn bestemd ter dekking van de investeringen:

- Reserve A voor €XXXX ter dekking van investering A ad €XXX
- Reserve B voor €XXXX ter dekking van investering B ad €XXX

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2015 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Toevoe- ging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2015
Voorziening A
Voorziening B
Voorziening C
Etc.					
Totaal

In de kolom “Vrijval” zijn de bedragen opgenomen welke ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

De aard en de reden van iedere voorziening dient vervolgens per voorziening te worden toegelicht evenals de mutaties die hebben plaatsgevonden. Desgewenst kunnen de mutaties daarbij worden afgezet tegen de ramingen ter zake.

Inherent aan schattingen is dat de werkelijke uitkomsten altijd in meer of mindere mate onzeker zijn. Het is daarom belangrijk om in de toelichting op de voorzieningen zoveel mogelijk gekwantificeerd te vermelden op grond van welke uitgangspunten de voorzieningen zijn berekend en welke onzekerheden hierop van toepassing zijn.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Obligatieleningen
Onderhandse leningen		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen
- binnenlandse bedrijven
- overige binnenlandse sectoren
- buitenlandse instellingen
Door derden belegde gelden
Waarborgsommen		
Verplichtingen uit hoofde van financial leaseovereenkomsten
Totaal

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2015:

	Saldo 31-12-2014	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2015
Obligatieleningen
Onderhandse leningen
Door derden belegde gelden				
Waarborgsommen				
Verplichtingen uit hoofde van financial leaseovereenkomsten
Totaal

De totale rentelast voor het jaar 2015 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt €xxxxx.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Overlopende passiva
Totaal

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden
Overige kasgeldleningen		
Banksaldi
Overige schulden
Totaal

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen
Totaal

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2014	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of de terugbetalingen	Saldo 31-12-2015
Specifieke uitkering 1				
Specifieke uitkering 2				
Specifieke uitkering 3				
Specifieke uitkering 4				
Specifieke uitkering 5				
Totaal				

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

	Aard/omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Categorie A
Categorie B
Categorie C
Etc.					
Totaal

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen:

	Omschrijving	Garantiebedrag per 31-12-2015
Organisatie A
Organisatie B		
Organisatie C		
Organisatie D
Totaal

In 2015 is voor een bedrag van €xxx daadwerkelijk betaald uit hoofde van aanspraken op de verleende borg- en garantstellingen.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. Hierna volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

- a. Huurovereenkomsten.
- b. Operational leasecontracten.
- c. Wethouderspansioenen: Naar verwachting zullen gemeenten op termijn de verplichtingen inzake wethouderspansioenen overdragen aan een verzekeraar. Indien de gemeente niet voor alle zittende en gewezen wethouders een voorziening heeft getroffen, is sprake van een niet uit de balans blijkende verplichting ter grootte van het bedrag dat de gemeente t.z.t. zal moeten overdragen aan de verzekeraar minus het bedrag aan voorzieningen. De omvang van de verplichting is nog niet te bepalen; dit is mede afhankelijk van het moment van overdracht, de afspraken ter zake (zoals rente-%), etc.
- d.

Het BBV spreekt alleen over niet uit de balans blijkende financiële verplichtingen. Voor het inzicht dat de jaarrekening dient te geven, kan het wenselijk of noodzakelijk zijn om ook belangrijke niet uit de balans blijkende financiële rechten te vermelden. Een voorbeeld hiervan is een meerjarig subsidie.

Financiële derivaten

Indien de gemeente financiële derivaten hanteert, wordt per derivaat vermeld:

- a. De naam en rating van de financiële onderneming waarbij het derivaat is afgesloten.
- b. Het type en de belangrijkste kenmerken van het derivaat en de hoogte en de looptijd van de financieringsbehoefte waaraan het derivaat kan worden toegerekend.
- c. In het geval van een niet-effectieve positie, als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel k van het BBV, in welk opzicht daarvan sprake is, de maatregelen die zijn genomen om die positie ongedaan te maken en de termijn die daarvoor naar verwachting nodig is.

1.5.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2015

Belangrijke verschillen tussen de realisatie en de begroting na wijziging moeten systematisch worden toegelicht voor ieder afzonderlijk onderdeel van het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Programma 1

Hier wordt per programma de financiële uiteenzetting weergegeven analoog aan het overzicht van baten en lasten, zoals dat is opgenomen in de financiële begroting van het desbetreffende jaar.

Per programma wordt het navolgende overzicht opgenomen. Uitgangspunt in dit voorbeeld is eenvoudigheidshalve een programma zonder “prioriteiten”-ramingen. Als die er wel zijn, dienen die afzonderlijk zichtbaar te worden gemaakt. Dat kan door bijvoorbeeld de bovenste drie regels van het hierna opgenomen schema onder elkaar te herhalen voor de afzonderlijke budgetonderdelen.

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Incidenteel gerealiseerd in het boekjaar
Baten
Lasten
Saldo
Onvoorzien ³
Totaal saldo van baten en lasten
Toevoeging/onttrekking aan reserves
Gerealiseerde resultaat

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

Algemene dekkingsmiddelen

Lokale heffingen

De gemeente x kent de volgende niet-bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen:

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Incidenteel gerealiseerd in het boekjaar
Onroerende zaakbelasting
Hondenbelasting
Toeristenbelasting
Forensenbelasting
Reclamebelasting
Precariobelasting
Etc.
Totaal

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie en de raming na wijziging zijn:

-
-

Algemene uitkeringen

De verantwoorde algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn gebaseerd op de ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekende informatie.

De belangrijkste ontwikkelingen sinds de vaststelling van de laatste raming voor het boekjaar waren:

- De vrijval van de behoedzaamheidsreserve ad €xx.
- Afrekeningen over voorgaande jaren, te weten:
 - 201y
 - 201z

³ Onvoorzien mag per programma worden toegerekend, maar kan ook als één bedrag in de begroting zijn opgenomen.

Dividend

Verantwoord zijn de navolgende dividenden:

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Incidenteel gerealiseerd in het boekjaar
Bank Nederlandse gemeenten
Nutsbedrijf X
Etc.
Totaal

Saldo financieringsfunctie

	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Realisatie vorig begrotingsjaar
Baten
Lasten

Ter toelichting wordt het volgende vermeld:

Overige algemene dekkingsmiddelen

De gemeente rekent rentelasten aan de diverse programma's toe, zodat die programma's een integraal beeld geven van de kosten die met de uitvoering gemoeid zijn. Daarbij wordt ook rente gecalculeerd over het werkzame eigen vermogen van de gemeente. Aangezien de gecalculeerde rente over het eigen vermogen niet daadwerkelijk betaald hoeft te worden, vloeit deze terug in de gemeentelijke baten. De rente over de vrije componenten van het eigen vermogen wordt daarbij als algemeen dekkingsmiddel verantwoord.

Onvoorzien

In de primitieve begroting is in het programmaeen post voor onvoorziene uitgaven opgenomen ad €xxx. De raming van deze post is gebaseerd op een bedrag van €xxx per inwoner. In het begrotingsjaar zijn de volgende begrotingswijzigingen ten laste van de onvoorziene uitgaven gebracht:

Onderwerp	Begrotingswijziging in raadsvergadering d.d.	Bedrag

Totaal

Bij deze begrotingswijzigingen wordt de volgende toelichting gegeven:

Een andere analyse van de aanwending van de post onvoorzien is die per programma, bijvoorbeeld als volgt:

Gebruik onvoorzien	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar ná wijziging	Raming begrotingsjaar vóór wijziging
Programma 1
Programma 2
Programma etc.
Algemene dekkingsmiddelen
Totaal onvoorzien

Overzicht incidentele baten en lasten

Hiervoor is reeds op diverse plaatsen via een kolom “incidenteel gerealiseerd in het boekjaar” aangegeven dat er sprake was van incidentele baten en lasten. Door de hierna opgenomen vergelijking van de realisatie van de incidentele baten en lasten met de begrotingscijfers ontstaat een (totaal)inzicht in de feitelijke afwijking van wat werd begroot en ook in wat alsnog – na einde van het begrotingsjaar - bij het opstellen en analyseren van de jaarrekeningcijfers als een incidentele bate dan wel last is signaleerd.

Incidentele baten	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar ná wijziging	Raming begrotingsjaar vóór wijziging
Programma 1
Programma 2
Programma etc.
Algemene dekkingsmiddelen
Totaal incidentele baten

Hierbij wordt de volgende toelichting gegeven:

Incidentele lasten	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar ná wijziging	Raming begrotingsjaar vóór wijziging
Programma 1
Programma 2
Programma etc.
Algemene dekkingsmiddelen
Totaal incidentele lasten

Hierbij wordt de volgende toelichting gegeven:

Omschrijving programma	Raming begrotingsjaar ná wijziging			Realisatie begrotingsjaar			Begrotingsafwijking		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen
Onvoorzien (mag in totaal maar kan ook per programma)
Totaal saldo van baten en lasten
Toevoeging/onttrekking aan reserves:									
Programma 1
Programma 2
Enzovoorts....
Subtotaal mutaties reserves
Gerealiseerde resultaat

Analyse begrotingsafwijkingen

Hiervoor is ook reeds per programma en voor de algemene dekkingsmiddelen ingegaan op de verschillen tussen de realisatie en de begrotingscijfers voor en na wijziging. Bij dit totaaloverzicht wordt aanvullend nog de volgende toelichting gegeven:

.....

Analyse begrotingsrechtmatigheid

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening moet een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening worden gemaakt (artikel 28, onderdeel a BBV). Deze verplichte analyse is ook prima geschikt om een analyse inzake de begrotingsrechtmatigheid te vervaardigen.

Hierna is de tabel opgenomen uit de kadernota Rechtmatigheid 2013 die als handvat hierbij kan dienen.

Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
<p>Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.</p>		X
<p>Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.</p>		X
<p>Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.</p>	X **)	
<p>Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.</p>	X **)	
<p>Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen</p>		X
<p>Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente er voor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar.</p>		
<p>- geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar - geconstateerd na verantwoordingsjaar</p>	X	X

Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend:

Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel

Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel

Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.

- jaar van investeren

X

- afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren

X

****) Voor dit type begrotingsoverschrijdingen doet de commissie BBV aan gemeenteraden de suggestie om regels vast te leggen over de vraag of de accountant deze moet meewegen in zijn oordeel. Deze kostenoverschrijdingen zijn strikt formeel onrechtmatig. Er zijn echter verschillende situaties denkbaar waarbij de overschrijdingen binnen het door de raad uitgezette beleid zijn gebleven. In overeenstemming met het Bado is het dan niet de bedoeling dat de accountant deze overschrijding betrekt bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden gegeven. Stel bijvoorbeeld dat de kosten van afvalinzameling en – verwerking fors hoger zijn door de grote hoeveelheid aangeleverd afval. Deze hogere kosten worden echter gedekt, omdat de afvalstoffenheffing op basis van Diftar (tegen de ongewijzigde vastgestelde tarieven) ook hoger is. De commissie BBV adviseert om dergelijke overschrijdingen te benoemen als passend binnen het beleid van de raad, en college dat te laten toelichten in de jaarrekening overeenkomstig de overige overschrijdingen die binnen het beleid passen (zie paragraaf 3.3.2). Een dergelijk advies geldt ook voor kostenoverschrijdingen bij open einde regelingen. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten en kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen moeten meewegen bij het oordeel van de accountant, maar dat niet verplicht is. In die gevallen dat er geen nader beleid is gesteld, geldt het uitgangspunt dat kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten en kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen door de accountant niet bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden gegeven wordt betrokken. Voorwaarde is wel dat deze kostenoverschrijdingen dan goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening aan moet geven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde 23 stellen. Wanneer de raad wel nadere regels stelt, gelden uiteraard deze nadere regels als norm voor "passend in het beleid".*

Tenslotte zijn er nog de budgetafwijkingen welke weliswaar in financiële zin binnen de begroting blijven, maar waarbij zeer duidelijk is dat aanzienlijk minder prestaties zijn geleverd c.q. activiteiten zijn ontplooid dan in de financiële begroting specifiek als doelstelling was aangegeven en welke niet in de jaarrekening zijn toegelicht vormen een aparte categorie “begrotingsoverschrijdingen”. Het gaat hier om afwijkingen van beoogde prestaties en niet om financiële budgetafwijkingen c.q. niet financiële informatie die de accountant soms wel waarneemt, maar waarop hij niet standaard toetst. Indien de accountant dit waarneemt heeft dit geen gevolgen voor de strekking van de controleverklaring. Wel zal de accountant deze waarnemingen opnemen in zijn verslag van bevindingen. Voor een nadere/ meer uitgebreide uitwerking van het begrotingscriterium wordt verwezen naar de commissie BBV website (www.commissiebbv.nl).

Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Publicatieverplichting beloning regulier

Uit hoofde van de WNT moet de bezoldiging van alle topfunctionarissen (volgens de wet: gemeentesecretaris en griffier) worden verantwoord, ook als de norm niet is overschreden (dit geldt ook voor externe topfunctionarissen, ongeacht de duur van het dienstverband c.q. de periode van inhuur). Van overige medewerkers moet alleen een vermelding plaatsvinden bij overschrijding van de norm.

Van elke topfunctionaris en van elke andere functionaris, die in het betreffende jaar een totale bezoldiging heeft ontvangen hoger dan de maximale bezoldigingsnorm, moet de gemeente op grond van de WNT en het gewijzigde artikel 28 BBV in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening het volgende opnemen:

- De beloning.
- De belastbare vaste en variabele onkostenvergoeding.
- De voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn.
- De functie of functies.
- De duur en omvang van het dienstverband in het verslagjaar.
- De beloning in het voorgaande jaar.
- Een motivering voor de overschrijding van de maximale bezoldigingsnorm (dit geldt ook voor externe topfunctionarissen).

Van topfunctionarissen moet bovendien ook de naam openbaar worden gemaakt. Bij de niet-topfunctionarissen is dit niet verplicht en kan worden volstaan met het noemen van de functie(s).

Beloningen regulier

Functie	Griffier (+naam)	Gemeentesecretaris (+naam)	Functie 3	Functie 4
Beloning				
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoeding				
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn				
Duur en omvang van het dienstverband in het verslagjaar				
Beloning in het voorgaande jaar (niet-topfunctionarissen)				
Motivering voor de overschrijding van de maximale bezoldigingsnorm.				

Publicatieverplichting uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband

Volgens de WNT zal voor elke topfunctionaris (volgens de wet: gemeentesecretaris en griffier) en voor elke gewezen topfunctionaris moeten worden vermeld:

- De uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband.
- De naam, functie of functies die tijdens het dienstverband zijn bekleed.
- Het jaar waarin het dienstverband is beëindigd.

Zoals al eerder opgemerkt, is sprake van een maximum norm voor ontslagvergoeding voor topfunctionarissen, die niet mag worden overschreden.

Voor alle andere medewerkers zal een uitkering wegens beëindiging van het dienstverband moeten worden vermeld in het jaardocument indien:

1. In enig voorafgaand jaar voor deze persoon een Wopt- / WNT-melding is gedaan. Of
2. Het totaal van de uitkeringen in verband met beëindiging van het dienstverband meer bedraagt of zal bedragen dan de maximale bezoldigingsnorm in het jaar waarin het dienstverband is beëindigd. De norm moet pro rata worden toegepast als geen sprake is van een fulltime dienstverband of als dit korter heeft geduurd dan een kalenderjaar.

In dat geval moeten de volgende gegevens worden vermeld:

- De uitkering wegens beëindiging dienstverband.
- De functie of functies die tijdens het dienstverband zijn bekleed.
- Het jaar waarin het dienstverband is beëindigd.

De naam van de medewerker is niet noodzakelijk.

De gemeente moet deze informatie voor alle topfunctionarissen en alle medewerkers, voor wie de ontslagvergoeding openbaar gemaakt moet worden, uiterlijk voor 1 juli volgend op het verslagjaar digitaal melden aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en daarbij een toelichting geven indien sprake is van overschrijding van de maximale norm.

Uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband

Funcie	Griffier (+naam)	Gemeentesecretaris (+naam)	Funcie 3	Funcie 4
Uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband				
Het jaar waarin het dienstverband is beëindigd				

1.6 SiSa-bijlage bij de jaarrekening

Jaarlijks dient middels een bijlage bij de jaarrekening verantwoording te worden afgelegd over de besteding van een aantal specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen. In deze bijlage zijn hiertoe een aantal kengetallen c.q. bedragen opgenomen. De exact in te vullen gegevens per regeling worden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties via haar website beschikbaar gesteld.